HELDU DEN AZAROAREN 17KO UDAL HAUTESKUNDEETARAKO AGINDUAK

Irailaren 20ko 538/2019 Errege Dekretuak, irailaren 24ko EAOn (229. zk) argitaratu zenak, udal hauteskundeen deialdia egin du heldu den azaroaren 17rako.

Une honetatik aitzin, hauteskunde-prozesuak berezkoak dituen jardun askoren epe kontaketa hasi da, besteak beste, hautagai-zerrendak aurkezteko epearena, hauteskunde-errolda jendaurrean jartzekoa eta hauteskunde-mahaiak osatzekoa, etab.

Hauteskunde hauetarako garrantzitsua da kontuan hartzea Hauteskunde Batzorde Zentralaren irailaren 25eko 10/2019 Agindua, Hauteskunde Batzordeen, mahaien eta abarren inguruko xedapen zehatzak baititu.

Segituan, informazio gehiago zehaztuko dugu hautagai-zerrendak aurkezteari eta hauteskunde-prozesuari dagokionez udalak dituen betebeharren gainean.

1.- HAUTAGAI ZERRENDAK AURKEZTEA

Alderdiez, koalizioez eta alderdien federazioez gain, beren hautagai-zerrenda aurkez dezakete hautesle-elkarteek ere. Azken horiek udalerriko hautesle-erroldan izena emana duten hautesleen sinadura-kopuru bat behar dute, eta sinadura horiek notarioak edo udaleko idazkariak egiaztatuko ditu.

Zure udalerrian, elkartearen hautagaitza abalatzeko, 11 sinadura behar dira gutxienez, zeren, kasu guztietan, hautatu beharreko zinegotzien kopurua halako bi baino gehiago behar baitira.

Hauteskunde Araubide Orokorrari buruzko Lege Organikoaren 44. artikuluan xedatuarekin bat, alderdiek, federazioek, koalizioek edo hautesle-elkarteek ezin dute hautagaitzarik aurkeztu baldin eta judizialki legearen kontrakotzat jo eta desegin edo bertan behera utzitako alderdi politiko baten jardunari jarraitzen badiote edo hura ordezkatzen badute. Ondorio horietarako, kontuan hartuko da funtsezko antzik dagoen hautagaitzak zuzendu, ordezkatu edo administratzen dituzten pertsonen egituren, antolamenduaren eta funtzionamenduaren artean, edo finantzabideen edo baliabideen jatorriaren artean, edo beste edozein gauza aipagarririk badagoen, jarraipen hori edo ordezkatze hori badagoela pentsatzeko bide ematen duenik, hala nola indarkeria edo terrorismoa babesteko jarrera.

Kontuan hartu behar da, halaber, 3.000 biztanletik gorako udalerrietan nahitaezkoa dela gizonek eta emakumeek parekotasunik izatea hautagaitzetan, halako eran non sexu bakoitza gutxienez %40 izanen baita zerrendan, bat eginik Emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorrari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoak Hauteskunde Araubide Orokorrari buruzko Lege Organikoaren 44. artikuluan egin aldaketarekin. Aginduak zehazten duenez, %40ko gutxieneko proportzioari eutsi behar zaio bost postuko tarte bakoitzean. Orobat, zerrendaren azken tarteak bost posturik ez duenean, emakumeen eta gizonen arteko parekotasun hori ahalik eta gehien hurbilduko da orekara, nahiz eta zerrenda osorako eskatzen

den proportzioari eutsiko zaion. Gainerako udalerriei dagokienez, zerrenda paritarioak kontuan hartzen ahal dira hautagai-zerrendak eratzean.

Hautagaitzak urriaren 9tik 14ra bitarte aurkeztu behar dira, biak barne, zein bere Eskualdeko Hauteskunde Batzordean. Kasu guztietan, aurkezpen-idazkiak honako hauek jaso behar ditu:

Argi eta garbi adierazi behar dira alderdiaren, federazioaren, koalizioaren nahiz talde sustatzailearen izena, siglak eta ikurra.

b) Gehienez bost hautagairen izen-abizenak.

c) Hautagaiek hautagai-zerrenda onartzen dutela dioen aitorpena.

d) Hautagaiak hautagarriak direla egiaztatzen duen dokumentua.

Horri dagokionez, esan behar dugu ezen, azken udal-hauteskundeetan bezala, hautagarriak izan daitezkeela, Espainiako herritarrekin batera, Espainiako nazionalitatea ez izanik ere, Europar Batasuneko herritar izaera duten eta Espainian bizi diren pertsonak, eta, halaber, itun bitartez beren herrialdeko udal-hauteskundeetan espainiar herritarrei hautagai izateko eskubidea ematen dieten herrialdeetako herritarrak. Horrenbestez, Hauteskunde Batzorde Zentralak berak emandako jarraibideen arabera, komenigarria da batzuek eta besteek aurkeztu beharreko dokumentuak adieraztea.

1.- *Espainiako herritarrei dagokienez:*

- Hautagai bakoitzaren nortasun-agiriaren fotokopia soila.
- **Hautagai bakoitzak paper arruntean sinatutako idazkia, non zinpean aitortuko baitu ez duela inolako ezgaitasunik hautagai izateko, eta ez dagoela hautatua ez izateko arrazoirik. Halaber, berariaz onartu beharko du bere hautagaitza.**

  Aipatu idazkia idazki bakar bat izan daiteke, hautagai guztiek sinatua, edo hautagaiek sinatutako idazki bana. Bietan ere, onartuko da idazki bakar batean nahiz bakoitzak bere idazkian egitea aipatutako zinpeko adierazpenak eta hautagaitzaren onarpena.

2.- *Europar Batasuneko herritarrei dagokienez eta, Espainian bizi izanda, beren herrialdeko udal-hauteskundeetan espainiar herritarrei hautagai izateko eskubidea ematen dieten herrialdeetakoak diren herritarrei dagokienez.*

- Hautagaiaren nortasuna egiaztatzen duen dokumentuaren fotokopia arrunta.
- Hautagaiak sinatutako adierazpen formala, non jasoko baitira: hautagaiaren nazionalitatea, Espainian duen helbidea, hautagaiak ez duela gabetua bere jatorriko Estatuan hautagai izateko eskubidea, eta jatorrizko herrialdean izan duen azken helbidea.

- Espainian hauteskundeetan botoa emateko eskubidea gauzatu nahi duela adierazitakoarekin bat, hautesle-errondan izena emana duela egiaztatzen duen ziurtagiria.

e) Hautesle-elkarteen kasuan, **haiek sustatzen dituztenen pertsonen egiaztagiria. Lehenago adierazi da 11 sinadura behar direla halakoetan (zure udalerrian, esaterako).**

f) Hautesle-elkarteen kasuan, hautagai-zerrendaren ordezkarien izendapena.

Ordezkariaren eginkizunak izanen dira:

- Hauteskunde-mahaietarako artekariak izendatzea eta akreditatzea. Izendapena hauteskundeak baino hiru egun lehenago arte egin daiteke. Artekaria izateko, hauteslea izan eta hautesle-erroldan izena emand a egon behar da. Nolanahi ere, beste hauteskunde batzuetan ez bezala, ez da nahitaezkoa izanen izena emanda egotea beren eginkizunak beteko dituzten hauteskunde-barrutiko erroldan.

  Aurrekoarekin bat, izena emanda ez badaude bere eginkizunak beteko dituzten hauteskunde-barrutian, eskualdeko hauteskunde-batzordeak eskatu beharko dio Hauteskunde Erroldaren Bulegoari hautesle-erroldan izena emanda dagoela egiaztatzen duen ziurtagiria premiazkotasunez igortzea, salbu eta artekari izendatua izan denak aldez aurretik aipatu ziurtagiria erakusten badu.

  Hauteskunde Batzorde Zentralaren urtarrilaren 23ko 1/2019 Aginduarekin bat, zeina artekarien botoari buruzkoa baita hauteskunde-prozesu batzuk batera egiten diren kasuetan, artekariak zer mahaitan dauden akreditaturik, horretan eman beharko dute botoa, betiere deitutako prozesu guztietan bozkatu behar duen hauteskunde-barrutiaren barnean badago mahai hori, eta hori betetzen ez bada prozesuetako batean, ordea, posta bidez bozkatu beharko du guzti-guztietan.

- Ahalduna izendatzea, hautagaitzaren ordezkaritza izan dezan hauteskundeetako ekitaldietan eta operazioetan (adinez nagusi den edozein herritar izan daiteke ahalduna, baldin eta bere eskubide zibil eta politikoak indarrean baditu).

Hautesle-elkarteek, hautagai-zerrenda aurkeztu eta hurrengo bi eguneko epean, taldearen administratzailea izenda dezakete Probintziako Hauteskunde Batzordearen aitzinean. Kargu hori adinez nagusi den edozein herritarrek bete dezake, eskubide zibil eta politikoak indarrean baditu.

1/2003 Lege Organikoaren bosgarren artikuluan xedatutakoari jarraikiz, ezin izanen dira hauteskunde-artekari izendatu kondenatuak izan direnak epai bidez, hura irmoa ez izanik ere, matxinada edo terrorismo delituengatik nahiz Estatuko instituzioen aurkako delituengatik, baldin eta epaiak, zigor-legedian ezarritako baldintzetan, hautagai izateko eskubidea gauzatzeko gaitasungabetzea ezarri badie.

Hautagaitzaren ordezkaria ere izan daiteke administraria. Haren eginkizuna da hautagaitzaren kontabilitatea eramatea hauteskunde kanpainan, Kontabilitatearen Plan Orokorrarekin bat, kanpainan egin gastuengatik ematen diren dirulaguntzak lortzeko geroago.

Administrariek banku kontu bat ireki behar dute, hauteskunde kanpainako funts guztiak hor sartzeko, eta, haren bitartez, administrariak ordainketa guztiak eginen ditu. Probintziako Hauteskunde Batzordeari jakinarazi beharko zaio kontua ireki dela, ireki eta hurrengo hogeita lau orduko epean. Hauteskundeak egin eta ehun egunetik ehun eta hogeita bostera bitarteko epean (irailaren 3tik 28ra), alderdiek, koalizioek edo elkarteek, dirulaguntzak jasotzeko betebeharrak konplituak badituzte edo aurrerapenak eskatuak badituzte dirulaguntzen kargura, kontabilitate zehaztua eta dokumentatua aurkeztuko dute modu telematikoan Kontuen Auzitegian, hura fiskalizatzeko eta gero kasuan kasuko dirulaguntza ordaintzeko.

Urriaren 16an argitaratuko dira NAOn aurkeztutako hautagaitza guztiak.

Urriaren 22an argitaratuko dira, NAOn ere, onartutako hautagaitzak.

- **Hauteskunde gastuaren muga**

Garrantzitsua da kontuan izatea zein den hauteskunde gastuaren muga eta zer zehapen ezar daitekeen hura gainditzeagatik.

Hauteskunde-barruti bakar batean aurkezten diren hautesle-elkarteak edo alderdi txikiak daude muga horiek ukituta nagusiki, zeren, hauteskunde gastuaren gehieneko muga kalkulatzeko, 0,11rekin biderkatu behar baita biztanle kopurua. Muga orokor horren barnean, sartuta daude kanpoko publizitatearen gastuak eta prentsa eta irratiaren publizitatearenak, zeinek ezin izanen baitute gastuen gehieneko mugaren %20 gainditu.

Muga horiek%10 edo gehiago gainditzea oso arau-hauste astuntzat jotzen da, astuntzat %3tik %10era bitarte gainditzen bada, eta arintzat, %1etik %3ra bitarte gainditzen bada. Arau-hauste horiek 50.000, 25.000 edo 5.000 euroko isunak ekarriko dituzte gutxienez, hurrenez hurren.

Halaber, kontuan hartu behar da hauteskundeetan lortutako emaitzen arabera jasotzen diren dirulaguntzak (270,90 euro hautatutako zinegotzi bakoitzeko eta 0,54 euro lortutako boto bakoitzeko) ezin dira handiagoak izan aplikatu beharreko gastu muga baino.

Ondoko estekan argibide gehiago daude ikusgai gai horren inguruan.

http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/documentos/FolletoTCuGastosElectorales.pdf

- Beste gai garrantzitsu batek ukitzen ditu hauteskundeetan aurkezten diren hautesle-elkarteak, Nafarroako Toki Administrazioa Berrantolatzeko otsailaren 4ko 4/2019 Foru Lege onetsi berriaren ondorioz: Eskualdeko Hauteskunde Batzordeari jakinaraztea elkartzeko asmoa dutela, Eskualdeko Batzordeko kideen izendapenaren ondorioetarako, aurreikusten bada eskualdeak legegintzaldi honetan eratuko direla. Udal hauteskundeak egin baino lehen jakinarazi behar zaio hori Hauteskunde Batzordeari, idatziz.

Aukera hori foru lege horren 376. artikuluan dago jasota.

2.- UDALAREN BETEBEHARRAK HAUTESKUNDE PROZEDURAN

- Hautesle-errolda iragan 2019ko maiatzaren 26an erabilitakoa izanen da eta, beraz, ez da errolda zuzentzeko eperik ireki beharko.
- Hauteskunde Erroldaren Bulegoak, ordea, dagokien toki entitateen erroldaren ale berri bat eman beharko die hautagaitzetako ordezkariei, datuak tratatzeko aukera ematen duen euskarrian. Halaber, dagokien toki entitateetako hautesleei errolda-txartel berriak helarazi beharko dizkie.
- Hauteskunde atalak, lokalak eta hauteskunde mahaiak maiatzeko udal hauteskundeetan erabilitakoak izanen dira.
- Hortaz, ez da mahaietarako zozketarik egin beharko baina udalek Hauteskundeen Legeko 27. artikuluak aurreikusten duen jakinarazpena berriro egin beharko dute.
- Udalek behar bezala seinaleztatu behar dituzte hauteskunde atal eta mahai bakoitzari dagozkion lokalak.
- Hauteskunde-kanpainako ekitaldiak antolatzeko lokal ofizialak eta doako erabilerako leku publikoak gordeko dituzte (eskualdeko hauteskunde-batzordeari jakinarazi behar zaio **irailaren 25etik urriaren 4ra bitartean**), baita kartelak paratzeko doako leku bereziak ere (eskualdeko hauteskunde-batzordeari jakinarazi behar zaio **irailaren 25etik urriaren 1era bitartean**).

3.- HAUTESKUNDE KANPAINA

Hauteskunde-kanpainak hamabost egunez iraunen du, ostirala den azaroaren 1eko gauerdiko zeroetatik ostirala den azaroaren 15eko gauerdiko hogeita lauak arte. Epe horretatik kanpo, debeku da ezein hauteskunde-propagandaren ekintzarik egitea.

Era berean, ezingo da hauteskunde kanpainako ekitaldirik egin larunbata den azaroaren 9ko gauerdiko zeroetatik igandea den azaroaren 10eko gauerdiko hogeita lauak arte, datozen hauteskunde orokorretako hausnarketa egunei eta bozketaren funtzionamendu egokiari oztoporik ez egiteko.

4.- HAUTESKUNDE MAHAIAK ERATZEA, BOZKATZEA ETA ZENBAKETA

Hauteskunde-mahaia **azaroaren 17ko goizeko zortzietatik zortzi eta erdietara** eratuko da, honako hauekin: mahaiburua, bi mahaikideak eta hautagaitzetako ordezkariek behar bezala akreditatutako artekariak.

Mahaia eratzeko akta zortzi eta erdietan bete beharko da.

Bozketan, une oro, bi mahaikide egonen dira.

Bozketa goizeko bederatzietan hasiko da, eta arratsaldeko zortziak arte iraunen du, etenik gabe.

Bozketa sekretua da, eta hautesleak lau boto eman ditzake gehienez aurkeztu eta onartu diren hautagai guztien artean.

Hauteskunde-mahaietan egiten den zenbaketa publikoa da, eta zenbaketa horren akta bete behar da, hauteskunde-legediak ezarritako moduan.

Eskualdeko hauteskunde-batzordeak eskumena izanen du zenbaketa orokorra eta hautagai-hautetsien izendapena egiteko, hau da, botorik gehien lortzen dituztenak izendatzeko bost zinegotzi izan arte.

Udal hauteskundeak beheko taulan jasotako legeak betez eginen dira.

Argibide gehiago nahi izanez gero, Federazioaren web orrian jaso dezakezue (**www.fnmc.es**). “Udal hauteskundeak” izeneko atalean hauteskunde-egutegia aurki daiteke, bai eta hauteskundeei buruzko hainbat informazioa ere, unean-unean eguneratuko dena.